

Wyrok z dnia 19 czerwca 2001 r.

II UKN 416/00

Warunkiem zaliczenia do okresu pracy nauczycielskiej, okresu pracy w organizacjach wymienionych w art. 91 ust. 2 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela (jednolity tekst: Dz.U. z 1997 r. Nr 56, poz. 357 ze zm.) jest wykonywanie pracy na stanowisku, na którym wymagane są kwalifikacje pedagogiczne.

Przewodniczący SSN Teresa Romer, Sędziowie: SN Krystyna Bednarczyk (sprawozdawca), SA Bogumiła Blok.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 19 czerwca 2001 r. sprawy z wniosku Stanisława K. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w K.G. o emeryturę nauczycielską, na skutek kasacji wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 24 listopada 1999 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e n i e

Decyzją z dnia 29 sierpnia 1997 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w K.G. odmówił przyznania wnioskodawcy Stanisławowi K. prawa do emerytury nauczycielskiej wobec braku dwudziestoletniego okresu pracy nauczycielskiej, a także wobec niespełnienia wymogu rozwiązania umowy o pracę na wniosek nauczyciela.

Odwołanie wnioskodawcy od tej decyzji zostało oddalone wyrokiem Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu z dnia 22 lipca 1999 r. [...]. Sąd ustalił, że wnioskodawca urodzony 20 lipca 1941 r. przed złożeniem wniosku o emeryturę pracował jako wychowawca w Zespole Szkół Rolniczo-Ekologicznych w J.G. na podstawie umowy o pracę zawartej na czas określony od 1 września 1996 r. do 31 sierpnia 1997 r. W czerwcu wnioskodawca wypowiedział umowę i rozwiązała się ona 31 lipca 1997 r. Wnioskodawca wykazał dokumentami okres pracy nauczycielskiej w łącznym wymiarze 15 lat, 7 miesięcy i 25 dni, w tym okres

pracy w Komitecie Wojewódzkim PZPR w J.G. od 1 sierpnia 1986 r. do 31 października 1988 r. W odwołaniu wnioskodawca żądał uwzględnienia jako okresu zatrudnienia w charakterze nauczyciela okresu pracy w Wojewódzkiej Radzie Związków Zawodowych na stanowisku sekretarza Rady Kultury Fizycznej i Turystyki od 1 sierpnia 1975 r. do 31 października 1980 r. oraz okresu pracy na stanowisku dyrektora Międzyzakładowego Związkowego Klubu Sportowego „K.” od 2 listopada 1980 r. do 31 lipca 1986 r. Zdaniem Sądu okresy te nie mogą być uwzględnione, gdyż praca na wskazanych stanowiskach nie wymagała kwalifikacji pedagogicznych, co wynika ze świadectw pracy. Wymogi art. 88 ust. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela (jednolity tekst: Dz.U. z 1997 r. Nr 56, poz. 357 ze zm.) nie zostały spełnione także dlatego, że ostatnia umowa o pracę na stanowisku nauczyciela nie została rozwiązana na wniosek w związku z przejściem na emeryturę lecz z upływem czasu, na który została zawarta.

Po rozpoznaniu apelacji wnioskodawcy od tego wyroku Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu wyrokiem z dnia 24 listopada 1999 r. [...] oddalił apelację. Sąd Apelacyjny uznał, że wnioskodawca spełnił dwa spośród trzech warunków wymaganych do uzyskania prawa do emerytury bez względu na wiek, określonych w art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela - ma ogólny trzydziestoletni okres zatrudnienia i umowa o pracę została rozwiązana na jego wniosek. W tej ostatniej kwestii Sąd Apelacyjny, odmiennie niż Sąd pierwszej instancji, uznał, że złożenie przez nauczyciela spełniającego warunki do uzyskania emerytury wniosku o rozwiązanie stosunku pracy jest jego przywilejem a nie wymogiem ustawowym. W sytuacji, gdy „umowa o pracę z nauczycielem mianowanym” zawarta jest na czas określony, wniosek o rozwiązanie takiej umowy nie jest konieczny, jeżeli nauczyciel zamierza przejść na emeryturę po upływie czasu, na który została zawarta umowa.

Wnioskodawca nie spełnia jednak trzeciego warunku, jakim jest dwudziestoletni okres pracy nauczycielskiej. Za taki okres może być uznany okres pracy w charakterze nauczyciela w placówkach wymienionych w art. 1 ust. 1 Karty Nauczyciela w brzmieniu obowiązującym w dacie zgłoszenia wniosku o emeryturę, to jest 10 lipca 1997 r. Okresy pracy w Wojewódzkiej Radzie Związków Zawodowych i w Międzyzakładowym Związkowym Klubie Sportowym „K.” nie mogą być uwzględnione, gdyż nie była to praca w placówkach wymienionych w powołanym przepisie. Z mocy art. 91 ust. 2 pkt 2 Kart Nauczyciela nauczycielowi mianowanemu, przechodzącemu do pracy do organizacji społecznej lub związku zawodowego na stanowisko wymagają-

ce kwalifikacji pedagogicznych przysługują uprawnienia emerytalne. Wnioskodawca wymogu tego nie spełnia. Wnioskodawca sam przyznał, że na stanowisku dyrektora Klubu Sportowego nie były wymagane kwalifikacje pedagogiczne. Ponadto po zakończeniu pracy w obu wymienionych organizacjach oraz Komitecie Wojewódzkim PZPR i podjęciu pracy nauczycielskiej w Państwowym Pogotowiu Opiekuńczym w J. przy ustalaniu wynagrodzenia wnioskodawcy jego dotychczasowa praca nie została uznana za pracę pedagogiczną lecz za pracę zawodową niepedagogiczną dającą doświadczenie przydatne do pracy nauczycielskiej. Do „pracy nauczycielskiej” nie może być także zaliczony okres 2 lat i 3 miesięcy w Komitecie Wojewódzkim PZPR, a uwzględnienie przez organ rentowy tego okresu było błędem. Stanowiący podstawę prawną takiego uwzględnienia przepis art. 1 pkt 7 Karty Nauczyciela w dotychczasowym brzmieniu nie obowiązywał w dacie zgłoszenia wniosku.

Wyrok ten zaskarżył kasacją wnioskodawca wnosząc o jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu we Wrocławiu do ponownego rozpoznania. Jako podstawę kasacji wskazał naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię art. 1 ust. 1 i 2 oraz art. 88 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela (jednolity tekst: Dz.U. z 1997 r. Nr 56, poz. 357 ze zm.) oraz „sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego”. W uzasadnieniu kasacji wnioskodawca podniósł, że ustalony przez Sąd stan faktyczny i wykładnia „ kwalifikacji pedagogicznych” są sprzeczne z prawem i powszechnie przyjętym orzecnictwem sądowym. Na poparcie tego zarzutu powołał się na wyroki Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 1997 r., II UKN 412/97 (OSNAPiUS 1998 nr 21, poz. 636) i z dnia 30 lipca 1997 r., II UKN 201/97 (OSNAPiUS 1998 nr 11, poz. 347). W dalszej części uzasadnienia zarzucił błędną ocenę zeznań świadka i błędne ustalenia w zakresie dodatkowego prowadzenia przez wnioskodawcę zajęć piłki siatkowej w okresie pracy na stanowisku dyrektora Klubu Sportowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 393¹ KPC kasację można oprzeć na dwóch podstawach: naruszeniu prawa materialnego przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie oraz naruszeniu przepisów postępowania, jeżeli uchybienie to mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy. Przepis art. 393³ KPC wymienia jako warunek dopuszczalności kasacji przytoczenie podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienie. Prawidłowe

przytoczenie podstaw kasacyjnych polega na wskazaniu przepisów prawa, które skarżący uważa za naruszone. W przypadku przytoczenia jako podstawy kasacji naruszenia przepisów postępowania w uzasadnieniu kasacji powinno znajdować się wyjaśnienie na czym - zdaniem skarżącego - polega naruszenie każdego ze wskazanych przepisów postępowania i jaki wpływ miało to naruszenie na wynik sprawy. Wskazanie jako jednej z podstaw kasacji sprzeczności istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego nie jest przytoczeniem podstawy kasacyjnej w rozumieniu powołanego przepisu. Nie można uznać, że kasacja została oparta na podstawie naruszenia przepisów postępowania skoro nie wskazuje się w niej, aby któryś z przepisów postępowania został naruszony. Skoro kasacja nie przedstawia zarzutu, że ustalenia faktyczne zapadły z naruszeniem przepisów postępowania, ustalenia te nie mogą być skutecznie kwestionowane. W konsekwencji kasacja podlega rozpoznaniu tylko w takim zakresie, w jakim oparta jest na podstawie naruszenia prawa materialnego, przy czym kontroli podlega prawidłowość zastosowania prawa i jego wykładni w odniesieniu do stanu faktycznego ustalonego w skarżonym wyroku.

Zarzucając błędną wykładnię art. 1 ust. 1 i 2 i art. 88 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela wnioskodawca powołuje się na niewłaściwe rozumienie przez Sąd Apelacyjny pojęcia „kwalifikacje pedagogiczne”. Zarzut ten jest bezzasadny ponieważ fakt, że pozwany przez cały okres swojej pracy zawodowej posiadał kwalifikacje pozwalające mu na wykonywanie zawodu nauczyciela jest niekwestionowany. Przy ocenie uprawnień do wcześniejszej emerytury nie są istotne posiadane kwalifikacje lecz okresy pracy nauczycielskiej. Z mocy art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela do okresów, od których uzależnione są uprawnienia emerytalne nauczycieli wlicza się tylko okresy pracy w jednostkach organizacyjnych wymienionych w art. 1 ust. 1 oraz w przepisach szczególnych. Na podstawie obowiązującego w dacie zgłoszenia wniosku o emeryturę przepisu art. 91 ust. 2 Karty Nauczyciela przepisy o niektórych uprawnieniach nauczycieli, w tym uprawnieniach emerytalnych, były stosowane do nauczycieli mianowanych zatrudnionych w organizacjach społecznych lub związkach zawodowych na takich stanowiskach, na jakich były wymagane kwalifikacje pedagogiczne. Nie mają natomiast takich uprawnień osoby, które będąc nauczycielami mianowanymi i posiadając kwalifikacje pedagogiczne, przeszły do pracy w organizacjach społecznych lub związkowych na stanowiska, na których kwalifikacje pedagogiczne nie były wymagane. Warunkiem zaliczenia do okresu pracy nauczycielskiej

okresu pracy w takich organizacjach jest wykonywanie pracy na takim stanowisku, na jakim nie może być zatrudniona osoba o innych kwalifikacjach niż zawód pedagoga. Z ustaleń faktycznych Sądu Apelacyjnego stanowiących podstawę oceny prawnej, wynika, że do zatrudnienia na stanowiskach, jakie piastował wnioskodawca w spornych okresach, nie wymagały kwalifikacji pedagogicznych.

W wyroku z dnia 15 grudnia 1997 r., II UKN 412/97 (OSNAPiUS 1998 nr 21, poz. 636), na który wnioskodawca powołuje się w kasacji, Sąd Najwyższy zaprezentował taki sam pogląd, stwierdzając, że osobom zatrudnionym w organizacjach społecznych lub w związkach zawodowych, na stanowiskach wymagających kwalifikacji pedagogicznych przysługuje uprawnienie do emerytury na warunkach przewidzianych w art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela przy spełnieniu dodatkowych wymogów. Wyeksponowany w tej tezie jest wymóg zatrudnienia na stanowiskach wymagających kwalifikacji pedagogicznych. Drugi wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 lipca 1997 r., II UKN 201/97 (OSNAPiUS 1998 nr 11, poz. 347), został powołany w kasacji na uzasadnienie tezy, że pojęcie osób uprawnionych do emerytury na podstawie art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela powinno być interpretowane rozszerzająco. W wyroku tym uznaje się za pracę nauczycielską w rozumieniu tego przepisu nauczanie religii w ramach katechezy parafialnej. Nie dokonano tu rozszerzenia kategorii osób korzystających z uprawnień nauczycielskich o osoby nie wymienione w przepisach Karty Nauczyciela lub innych ustaw, lecz uznano, że przepisy ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. Nr 29, poz. 154 ze zm.) przyznają katechetom nauczającym religii uprawnienia przysługujące nauczycielom. Rozstrzygnięcie miało więc uzasadnienie w przepisach szczególnych, które jako odnoszące się do innej kategorii pracowników niż wnioskodawca, nie mają w tej sprawie zastosowania.

Zarzut naruszenia prawa materialnego okazał się nieuzasadniony i z tych przyczyn Sąd Najwyższy na podstawie art. 393¹² KPC oddalił kasację.

=====